

MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA „1 DECEMBRIE 1918” ALBA IULIA
Școala Doctorală de Istorie

**Asociații și cluburi sportive din Transilvania și Banat
în perioada interbelică (1919-1939).**
Activitate internă și internațională

Coordonator:

CS. I. dr. Marius Rotar

Doctorand:

Ciprian Marinuț

Alba Iulia, 2021

Dezvoltarea mișcării sportive a fost una dintre caracteristicile importante ale perioadei interbelice în România, iar Transilvania și Banatul au fost două dintre regiunile cu cea mai mare importanță și influență din această perspectivă. Ideea alegerii acestei teme de cercetare a apărut ca urmare a interesului pentru sport și cluburi sportive, care se datorează primei mele pasiuni - fotbalul și primei mele profesii - cea de jurnalist sportiv. Legăturile dintre jurnalism și istorie sunt evidente pentru reprezentanții ambelor bresle. La facultatea de jurnalistică, una dintre printre primele idei care li se transmite studenților este că jurnalismul reprezintă un fel de istorie a clipei. Iar comparația între munca jurnalistului și cea a istoricului este una lesne de înțeles și cât se poate de realistă. O colecție de istorii ale clipei, consemnate de jurnaliști, pot deveni istorie, peste ani și ani, atunci când informațiile din articolele respective spun povestea unor evenimente care s-au dovedit reprezentative. Mai mult decât atât, și metodologia de lucru este similară în cercetarea istorică și investigarea jurnalistică. Întrebările Cine? Ce? Când? Unde? Cum? De ce?" sunt aceleași pe care trebuie să și le pună istoricul în demersul său de a stabili faptele istorice, dar și jurnalistul pentru a scrie o știre sau un articol cu scopul de a consemna istoria clipei.

O altă motivație pentru alegerea acestei teme de cercetare o reprezintă extraordinara dezvoltare a sportului românesc în perioada interbelică și transformarea sa dintr-o activitate stranie și de neînțeles într-un fenomen social major. Elocvent pentru a ilustra la ce nivel de „straniu” era sportul în unele regiuni ale României, în perioada interbelică, este un articol apărut în anul 1931 care prezintă o întâmplare prin care a trecut un ofițer înalt, spătos, un adevărat Hercule. Acest militar, care era printre altele recordman național la pentatlon, s-a transferat din mediul sportiv mai dezvoltat de la Bistrița într-un orașel din Moldova. Acolo, a fost la un pas de a fi snopit în bătaie de localnici, pe motiv că ar fi nebun, pentru că alerga îmbrăcat „sumar” pe stradă, având în mână o sulită și un disc, la întoarcerea de la antrenamentul efectuat pe dealuri. Ofițerul a fost scăpat din mâinile celor care îl credeau nebun pentru că alerga, doar pentru că a fost recunoscut de niște soldați din unitatea sa care treceau întâmplător pe acolo¹.

Pe plan personal mereu am trăit și devorat sportul, deci am ales și cu sufletul, dorind să fac o lucrare despre ceea ce mă pasiona. Tema de cercetare s-a conturat organic, dar și în ton cu recomandările metodologiei cercetării istorice, spre asociațiile și cluburile sportive din

¹ R., *Ca la noi la nimeni*, în *Gazeta sporturilor*, 25 aprilie 1931, p. 1.

Transilvania și Banat, analizate și cercetate prin prisma regionalismului sportiv și a activității naționale și internaționale.

Scopul acestei lucrări este de a trasa cadrul general și specific al vieții asociațiilor și cluburilor sportive din Transilvania și Banat, în perioada 1919-1939, prin identificarea rădăcinilor acestora și prin prezentarea activității și performanțelor principalelor cluburi și a celor mai performanți sportivi. Mai mult decât atât, intenția este de a puncta că între societățile, cluburile și asociațiile sportive din România, cele din Transilvania și Banat au fost la loc de frunte pe toată durata perioadei interbelică. O altă ipoteză a lucrării este că asociațiile, societățile și cluburile sportive din Transilvania și Banat au jucat un rol determinant în apariția, consolidarea și dezvoltarea sportului românesc. În mod particular, în perioada interbelică, una de început a sportului românesc, cluburile din Transilvania și Banat au fost cele care au dat tonul, au realizat performanțele perioadei respective și au proiectat succesele viitorului. De asemenea, activitatea cluburilor din Transilvania și Banat a fost mai bogată și mai performantă decât a celor din celelalte regiuni ale țării, cluburile din interiorul arcului carpatic fiind superioare la organizare, reprezentare la nivel național și internațional și rezultate comparativ cu rivalele din Vechiul Regat.

În condițiile unei relative sărăcii bibliografice, principala sursă de informații a acestei lucrări a fost presa vremii. Demersul stabilirii faptelor istorice din viața și activitatea asociațiilor și cluburilor sportive din Transilvania și Banat a început cu utilizarea unor informații din diverse lucrări de specialitate sau din publicații generaliste care apăreau în acea vreme în Transilvania și aveau rubrici de sport. Aprofundarea, analizele, explicațiile și verificarea ipotezelor inițiale au fost susținute de conținutul informațional oferit de numeroasele articole, cronici, știri și editoriale despre echipele din Transilvania și Banat publicate în ziarele de specialitate *Ecoul Sportiv*, *Gazeta Sporturilor* și *Universul Sport*, dar și în alte publicații generaliste care au apărut în perioada interbelică.

Majoritatea acestor tematici abordate și analizate în cadrul lucrării pot fi asociate într-un fel sau altul cu ariile majore de cercetare ale istoriei sportului identificate de Allen Guttmann, unul dintre cei mai valoroși istorici sportivi americani. „Germanii, italienii și într-o mai mică măsură japonezii au scris extensiv despre rolul sportului în cadrul regimului fascist. Au fost de asemenea numeroase eforturi de a analiza rolul sportului în societățile comuniste și s-a acordat o atenție considerabilă sportului muncitoresc al anilor 1920 și 1930. Mulți istorici, în special, dar nu exclusiv, din Africa de Sud, USA, Australia și Irlanda, s-au preocupat de intersecția sportului cu

politica și cu problemele de rasă și etnie. Istoricii europeni și americani au scris de asemenea cu considerabilă pasiune despre politică, sport și discriminarea de gen. Jocurile Olimpice (..) au suscitât al cincilea nivel de atenție din partea istoricilor sportului. Un mic, dar prolific grup de istorici și sociologi germani și francezi neo-marxiști, au argumentat că sporturile moderne sunt o oglindă perfectă a instituțiilor capitaliste (...)”².

Primul capitol al tezei creionează o imagine de ansamblu a istoriografiei sportului românesc. Accentul a fost pus pe istoriografia sportului din Transilvania și Banat, dar am realizat și o punere în perspectiva internațională, pentru a deschide și mai mult orizontul cercetării.

Începuturile mișcării sportive în România fac obiectul următorului capitol. Startul capitolului a cuprins trecerea în revistă a conceptului de educație fizică, a conceptului de sport și prezentarea unor repere ale începuturilor educației fizice școlare în România. În încheierea capitolului, am analizat apariția primelor asociații și cluburi sportive în România, situația sportului în Transilvania și Banat la începutul secolului XX, și am efectuat recensământul cluburilor din Transilvania și Banat, în prima parte a secolului XX.

Capitolul trei tratează imaginea educației fizice și a sportului în presa interbelică din Transilvania și Banat. A fost simplu de remarcat că prezența sportului în presa vremii a avut un start timid și a ajuns un nivel ridicat cu rubrici și pagini speciale și permanente, trecând prin numeroase frământări. Apoi, am constat că sportul a reușit să își găsească locul în presa vremii și datorită atitudinii binevoitoare a Casei Regale, ori în ciuda unor reprezentanți ai bisericilor și a tensiunilor interetnice pentru care terenul de sport a fost scenă sau sâmbure de scandal.

Obiectul capitolului cu numărul patru îl reprezintă prezentarea activității cluburilor din Transilvania și Banat la competițiile sportive la nivel național și internațional. Am analizat reprezentarea și performanțele cluburilor din Transilvania și Banat la Jocurile Olimpice din perioada interbelică, precum și la alte competiții internaționale majore, de la campionatele mondiale până la cele balcanice, astfel că acest capitol este cel mai amplu al acestei cercetări. Am trecut în revistă reușitele, eșecurile, premiile, dramele ori scandalurile la sporturi precum fotbalul, atletismul, tenisul de masă, tenisul de câmp, bobul, lupte, rugby ori gimnastică.

Capitolul cinci este despre specificul vieții sportive din Transilvania și Banat în perioada interbelică. Sunt abordate tematici precum naivitatea și entuziasmul de început, fricțiunile de

² Allen Guttman, *Sport, Politics and the engaged historian*, în *Journal of Contemporary History*, 38, 3, Sport and Politics, 2003, pp. 363-375.

natură etnică, profesionalismul mascat și aspectul social din cadrul cluburilor la toate nivelurile, pentru a prezenta și o imagine altfel, comparativ cu cea descoperită la prima vedere din participarea la competiții, asupra sportului din perioada interbelică. Un studiu de caz din perspectiva specificului vieții sportive interbelice este parte a acestui capitol și se referă la Districtul de Fotbal Aiud. Cu un început șovăielnic marcat de sărăcie și probleme etnice, Districtul de Fotbal Aiud a avut totuși majoritatea trăsăturilor specifice ale activității fotbalistice din Transilvania și Banat în perioada interbelică.

În fine, chiar înainte de momentul concluziilor, am adus în discuție o altă perspectivă asupra vieții sportive a vremii prin realizarea unui amplu studiu de caz asupra activității asociațiilor și cluburilor de fotbal din regiunea Hunedoara. Am prezentat reperele importante ale apariției și dezvoltării fotbalului în Hunedoara, punctând participarea la primele competiții naționale, voința de afirmare a elementului românesc, disputarea meciului meciurilor al vremii cu prima echipă din Anglia care a jucat în România. De asemenea, au fost analizate pe larg performanța celor două prezențe în Divizia A reușite de Jiul Petroșani și Mica Brad, prestația solidă în eșalonul doi și gradul mare de reprezentare în liga a treia, toate având ca motor forța cluburilor muncitorești și profesionalismul mascat practicat de acestea.

Concluziile cercetării au confirmat în mare măsură ipoteza că asociațiile, societățile și cluburile sportive din Transilvania și Banat au jucat un rol determinant în cadrul mișcării sportive din România, în perioada interbelică. Există bineînțeles nuanțe și detalii în raport cu această concluzie, precum și elemente din sfera „petelor albe” în privința unor aspecte ale performanțelor. Însă, este sută la sută sigur că asociațiile, societățile și cluburile sportive din Transilvania și Banat au jucat un rol de pionierat din multe perspective și în multe sporturi, au pus serios umărul la performanțe și au avut o viziune corectă asupra viitorului.